

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett sextiototal motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013. Yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer och tar bl.a. upp frågor om våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, barn som brottsoffer och skadestånd. Av dessa yrkanden behandlas 22 förenklat eftersom samma eller i huvudsak samma frågor har behandlats av riksdagen tidigare under valperioden.

Med anledning av motionerna föreslår utskottet tre tillkännagivanden till regeringen.

Utskottet anser att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter.

Utskottet anser också att regeringen ska överväga hur kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet kan förstärkas för att öka skyddet för och stödet till brottsoffer i nära relationer.

Utskottet anser dessutom att regeringen ska stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Enligt utskottets uppfattning bör det finnas minst ett barnahus i varje län. Regeringen bör även arbeta för att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år, att barnahusens verksamhet utvecklas genom forskning och samverkan samt att verksamheten utvärderas.

Utskottet föreslår att övriga motioner avslås. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns tio reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Brottsoffer	8
Våld i nära relationer	12
Hedersrelaterat våld	23
Barn som har utsatts för övergrepp	27
Skadestånd	31
Statistik	32
Reservationer	35
1. Utökat användande av fotboja, punkt 8 (MP, V)	35
2. Haverikommission, punkt 10 (MP, V)	35
3. Personskydd för kvinnor och barn, punkt 12 (S, V)	36
4. Översyn av levnadsvillkoren för personer med skyddade personuppgifter, punkt 13 (MP, V)	37
5. Hot- och riskanalyser vid hedersrelaterad brottslighet, punkt 15 (S, V)	37
6. Stöd till offer för hedersrelaterat våld, punkt 16 (S, V)	38
7. Handlingsplaner mot hedersrelaterat våld, punkt 17 (S, V)	39
8. Stärkta skyddsmöjligheter för offer för hedersförtryck, punkt 18 (SD)	39
9. Barnahus, punkt 21 (M, FP, C, KD)	40
10. Statistik, punkt 24 (V)	41
Särskilda yttranden	43
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (S)	43
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (MP)	43
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (SD)	43
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (V)	43
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	44
Motion från allmänna motionstiden hösten 2011	44
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	44
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	47
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 25	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Brottsoffer**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju364 av Andreas Norlén (M),

2012/13:Ju366 av Helena Bouveng (M) och

2013/14:Ju315 av Jessika Vilhelmsson och Staffan Anger (båda M) yrkande 1.

2. **Återvända med skydd av polis**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2012/13:Ju201 av Lena Olsson m.fl. (V) och

2013/14:Ju202 av Lena Olsson m.fl. (V).

3. **Kvinnojourers rätt att begära handräckning av polis**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör överväga hur kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet kan förstärkas för att öka skyddet för och stödet till brottsoffer i nära relationer.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2012/13:Ju291 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S).

4. **Rutiner för information**

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ju363 av Ellen Juntti (M).

5. **Riskbedömning i samarbete mellan polis och domstol**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S) yrkande 1.

6. **Fotboja som alternativ till frisläppande**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S) yrkande 2.

7. **Tillgången på fotboja**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S) yrkande 3.

8. Utökat användande av fotboja

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 33.

*Reservation 1 (MP, V)***9. Riskbedömningar i rättsväsende och psykiatri**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju262 av Rickard Nordin (C).

10. Haverikommission

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju428 av Peter Eriksson (MP).

*Reservation 2 (MP, V)***11. Samverkansmöjligheter**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju319 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Gunilla Nordgren (båda M).

12. Personskydd för kvinnor och barn

Riksdagen avslår motion

2013/14:So640 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2.

*Reservation 3 (S, V)***13. Översyn av levnadsvillkoren för personer med skyddade personuppgifter**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju219 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Ju205 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1.

*Reservation 4 (MP, V)***14. Utredning av förekomsten av hedersmord**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ub281 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkande 2.

15. Hot- och riskanalyser vid hedersrelaterad brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 78 och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 97.

*Reservation 5 (S, V)***16. Stöd till offer för hedersrelaterat våld**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 80 och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 99.

Reservation 6 (S, V)

17. Handlingsplaner mot hedersrelaterat våld

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju380 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 7 (S, V)

18. Stärkta skyddsmöjligheter för offer för hedersförtryck

Riksdagen avslår motion

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 28.

Reservation 8 (SD)

19. Tilläggsuppdrag till den nationella samordnaren mot våld i nära relationer

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju261 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkande 1.

20. Granskning av dödsfall

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju261 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkande 2.

21. Barnahus

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Enligt utskottets uppfattning bör det finnas minst ett barnahus i varje län. Regeringen bör även verka för att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år, att barnahusens verksamhet utvecklas genom forskning och samverkan samt att verksamheten utvärderas. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30,

2012/13:Ju359 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S),

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 48,

2013/14:Ju290 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S) och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 58.

Reservation 9 (M, FP, C, KD)

22. Kunskap om barns rättigheter

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju304 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

23. Skadestånd

Riksdagen avslår motion

2013/14:C367 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3.

24. Statistik

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 22 och

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 27.

Reservation 10 (V)

25. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 6 mars 2014

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD) och Lena Olsson (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas ett sextiotal motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013. De behandlade yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer och tar bl.a. upp frågor om våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, barn som brottsoffer och skadestånd. Av dessa yrkanden behandlas 22 förenklat eftersom samma eller i huvudsak samma frågor har behandlats av riksdagen tidigare under valperioden. Dessa yrkanden återfinns i bilaga 2.

Justitieutskottet har berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30, 2012/13:Ju359 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S), 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 48, 2013/14:Ju290 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S) och 2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 58 när det gäller frågan om att regeringen ska stimulera arbetet med att inrätta fler barnahus och arbeta för att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år.

Finansutskottet har beslutat att inte yttra sig.

Utskottets överväganden

Brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en översyn av om upprepat och utdraget processande används som medel för att trakassera andra, information till målsägande om rätten att ta del av förundersökning och en översyn av hjälpen till anhöriga till brottsoffer.

Motionerna

I motion 2012/13:Ju364 av Andreas Norlén (M) efterfrågas en översyn av om det finns tecken på att upprepat och utdraget processande används som ett medel för att trakassera andra, t.ex. en tidigare partner. Därefter bör man ta ställning till om det behövs förändringar i lagstiftningen.

I motion 2013/14:Ju315 av Jessika Vilhelmsson och Staffan Anger (M) yrkande 1 begärs att målsäganden alltid ska informeras om att han eller hon har rätt att få ta del av förundersökningen, oberoende av om han eller hon har ett biträde eller inte.

I motion 2012/13:Ju366 av Helena Bouveng (M) begärs att man ska överväga att se över hjälpen till anhöriga till brottsoffer. Motionären anför att det finns en stor risk för att anhöriga till brottsoffer inte själva har förmåga att söka sig den hjälp som de har rätt till. Vägledning till anhöriga i kontakt med polis, andra myndigheter och vården är nödvändig, och det är dags att satsa på en ökad samordning mellan myndigheter för att hjälpa anhöriga till brottsoffer.

Bakgrund

Upprepat och utdraget processande

Det finns flera olika processuella regler som kan motverka att en person väcker talan mot t.ex. en tidigare partner i syfte att trakassera honom eller henne.

Enligt 9 kap. 1 § rättengångsbalken kan en part som mot bättre vetande inleder eller föranleder en rättegång i ett tvistemål dömas till böter. Det samma gäller för den som förhalar en rättegång genom påståenden eller invändningar som är uppenbart ogrundade (2 §).

Även bestämmelser om rättegångskostnader syftar till att avhålla en person från obefogade rättegångar. Enligt 18 kap. rättegångsbalken ska den part som tappar målet ersätta motpartens rättegångskostnad. Vidare anges i 6 § rättegångsbalken bl.a. att ”om en part genom påstående eller invänd-

ning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för motparten, vare han skyldig att ersätta sådan kostnad, huru rättegångskostnaden i övrigt än ska bäras”.

Information till målsäganden om rätten att ta del av förundersökningen och stöd till brottsoffer

Regeringen har i regleringsbrevet för 2012 lämnat i uppdrag till Rikspolisstyrelsen att följa upp och redovisa resultatet av de åtgärder som vidtas under 2012 och 2013 i fråga om bemötandet av brottsoffer. Redovisningen ska särskilt fokusera på åtgärder som vidtas i syfte att förbättra informationen till brottsoffer och öka deras möjlighet att få sina skadeståndskrav tillgodosedda.

Rikspolisstyrelsen lämnade den 23 augusti 2013 en redovisning av uppdraget, av vilken bl.a. följande framgår. Rikspolisstyrelsen inrättade under 2011 en arbetsgrupp vars uppgift var att ytterligare förbättra informationen till brottsoffer. Gruppens arbete redovisades i en rapport som beslutades i februari 2012. För att sprida det arbetssätt och det material som arbetsgruppen rekommenderade påbörjades under våren 2012 ett införandeprojekt. Samtliga polismyndigheter utsåg i samband med detta införandansvariga med uppgift att sprida materialet inom den egna myndigheten. Resultaten av de olika åtgärderna mäts genom Polisens nationella brottsofferundersökning. Undersökningen var planerad att genomföras under hösten 2012 men har fått senareläggas och är genomförd under hösten 2013. Resultatet är redovisat i attitydundersökningen Brottsoffer utsattas kontakter med Polisen 2013 (Statistiska centralbyrån, februari 2014). Det övergripande resultatet visar att brottsoffer generellt sett är nöjda med sina kontakter med polisen. Av polisens hemsida framgår att Rikspolisstyrelsen och de olika polismyndigheterna kommer att analysera resultaten och möjliga åtgärder. Rikspolisstyrelsen kommer att följa det lokala arbetet och även se över vilka nationella åtgärder som bör vidtas.

Inom polisen har särskilda riktlinjer tagits fram för ett mer enhetligt, strukturerat och professionellt brottsofferarbete. Riktlinjerna, som främst vänder sig till ledningen vid respektive polismyndighet, klargör polismyndigheternas ansvar för brottsofferarbetet. För personal som kommer i kontakt med brottsoffer finns också en handbok som ger stöd i frågor som bemötande, information, dokumentation och uppföljning.

Även Åklagarmyndigheten har tagit fram en handbok om bemötandet av brottsoffer. Syftet med handboken är att ge åklagarna vägledning och skapa enhetlighet i bemötandet av brottsoffer. För att förbättra åklagarnas handläggning av enskilda anspråk och öka förutsättningarna för en enhetlig handläggning har Åklagarmyndigheten under 2012 bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete och tagit fram en promemoria om de skadeståndsregler

som rör åklagarverksamheten. I promemorian redovisas bl.a. åklagarens skyldighet att bistå brottsoffer genom att föra talan om enskilt anspråk (prop. 2013/14:1 utg.omr. 4 s. 44–45).

Brottsförebyggande rådet (Brå) har i regleringsbrevet för 2014 getts i uppdrag att studera målsägandes medverkan i rättsprocessen med fokus på hur medverkan kan öka för att förbättra förutsättningarna att nå framgång i rättsprocessen. Studien ska utgå från ärenden om brott mot person och belysa hur rättsprocessen påverkas av om målsäganden medverkar eller inte. I uppdraget ingår att belysa framgångsfaktorer för att få målsäganden att medverka i större utsträckning. Det ska särskilt belysas vilket stöd målsäganden är i behov av under utredning, rättegång och efter avslutad rättsprocess, hur dessa behov tillgodoses samt hur stödet kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2016.

Brottsoffermyndigheten har också i uppdrag att ta fram eller anpassa information om skydd och stöd direkt riktad till barn och unga som brottsoffer, inklusive barn som har bevittnat våld. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Barnombudsmannen, och samråd med andra berörda myndigheter och ideella organisationer kan ske. Uppdraget ska redovisas senast den 16 juni 2014 (S2013/2348/FST).

Arbetet med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättning av rådets rambeslut 2001/220/RIF (brottsofferdirektivet) pågår för närvarande i Regeringskansliet. Direktivet syftar bl.a. till att säkerställa att den som utsätts för brott får lämpligt stöd och skydd (prop. 2012/13: 186 s. 9). Av en promemoria från Justitiedepartementet framgår att en utredare har fått i uppdrag att ta ställning till hur brottsofferdirektivet ska genomföras i svensk rätt. I uppdraget ingår att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och bedöma behovet av författningsändringar för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2010/11:JuU1 (s. 11) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som genomförs med anledning av det arbete som pågår för att förbättra informationen till brottsoffer. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2010/11:101). Regeringen lämnade i uppdrag till Rikspolisstyrelsen att redovisa vilka åtgärder som vidtagits inom polisen för att vidareutveckla och följa upp brottsofferarbetet inom polisorganisationen samt i samverkan med andra myndigheter och organisationer (Rikspolisstyrelsens regleringsbrev 2011).

Utskottet har vid beredningen av allmänna motioner från 2010 avstyrkt ett yrkande om att en målsägande alltid ska ges information om att han eller hon har rätt att få ta del av sin egen förundersökning med hänvisning

till att man bör invänta den redovisning som Rikspolisstyrelsen skulle lämna med anledning av uppdraget (bet. 2010/11:JuU11 s. 12). Rikspolisstyrelsen har redovisat uppdraget i årsredovisningen för 2011.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det i dag finns olika processuella regler som kan motverka att en person väcker talan mot t.ex. en tidigare partner i syfte att trakassera honom eller henne. Utskottet ser därför inte något skäl för en sådan översyn som efterfrågas i motion 2012/13:Ju364 (M) och avstyrker den därför.

Som framgår ovan har riksdagen i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att återkomma med en redovisning av de åtgärder som genomförts med anledning av det arbete som då pågick för att förbättra informationen till brottsoffer (bet. 2010/11:JuU1, rskr. 2010/11:101). Regeringen har också i en skrivelse till riksdagen redogjort för de åtgärder som vidtagits med anledning av uppmaningen (skr. 2012/13:75 s. 19–20). Vidare så framgår det av Rikspolisstyrelsens redovisning från augusti 2013 att arbetet med att förbättra informationen till brottsoffer ännu pågår. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå riksdagen något initiativ med anledning av vad som yrkas i motion 2013/14:Ju315 (M) yrkande 1. Motionen bör avslås.

Som redogjorts för ovan pågår det i dag ett omfattande arbete med att utveckla stödet till brottsoffer. Utskottet ser därför inte heller skäl för att ställa sig bakom ett initiativ om att se över hjälpen till anhöriga till brottsoffer och avstyrker därmed motion 2012/13:Ju366 (M).

Våld i nära relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som mening vad utskottet anför om att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2012/13:Ju201 och 2013/14:Ju202 (båda V).

Riksdagen tillkännager vidare för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska överväga hur kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet kan förstärkas för att öka skyddet för och stödet till brottsoffer i nära relationer. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2012/13:Ju291 (S).

Riksdagen avslår däremot motionsyrkanden om bl.a. en översyn av rutinerna när en misstänkt gärningsman blir frisläppt, utökat användande av fotbojor, tillgången till fotbojor och en haverikommission vid vissa mord.

Jämför reservationerna 1 (MP, V), 2 (MP, V), 3 (S, V) och 4 (MP, V).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju201 av Lena Olsson m.fl. (V) begärs att kvinnor som tvingats fly från sitt hem ska ha laglig rätt att återvända för att hämta sina och sina barns tillhörigheter i skydd av polis. Ett likalydande yrkande framförs i kommittémotion 2013/14:Ju202 av Lena Olsson m.fl. (V). I motion 2012/13:Ju291 av Louise Malmström och Matilda Ernkran (båda S) begärs att man ska se över möjligheterna att ge landets kvinnojou- rer rätt att begära handräckning från polisen.

I motion 2011/12:Ju363 av Ellen Juntti (M) begärs att man gör en översyn av rutinerna som gäller när en misstänkt gärningsman blir frisläppt vid en omhäkningsförhandling. För att en person som har utsatts för misshandel ska våga polisanmäla detta, anför motionären, är det viktigt att information om att anhållandet eller häktningen upphävts, och mannen friges, verkligen kommer fram till den som utsatts för misshandeln. I dag finns brister i dessa rutiner vilket kan medföra allvarliga konsekvenser för den som utsatts för brott.

I motion 2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S) yrkande 1 begärs att en obligatorisk riskbedömning av våldsverkare införs i samarbetet mellan polis och domstol. Syftet med riskbedömningen ska vara att förebygga mord. I samma motions yrkande 2 begärs att fotboja övervägs som alterna-

tiv till frisläppande i samband med riskbedömningen av gärningsmannen. I kommittémotion 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 33 begärs att användningen av s.k. fotboja utökas för att förebygga att ett brottsoffer på nytt ska bli kränkt av samma gärningsman.

I motion 2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S) yrkande 3 begärs att elektroniska fotbojor ska finnas tillgängliga för snabb leverans över hela landet.

I kommittémotion 2012/13:Ju219 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1 begärs att en översyn ska göras av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter. Syftet med översynen ska vara att förbättra deras situation. Ett likalydande yrkande framförs i kommittémotion 2013/14:Ju205 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1.

I motion 2013/14:Ju428 av Peter Eriksson (MP) begärs att det inom polisen ska tillsättas en haverikommission varje gång en kvinna dödas genom våld i en nära relation. Syftet med kommissionens arbete ska vara att få fram kunskap om vad som gått fel och hur detta kan undvikas i framtiden. Motionären anför att den nationella samordnaren mot våld i nära relationer bör ges i uppdrag att ta fram en modell för hur en haverikommission ska kunna tillsättas och arbeta.

I kommittémotion 2013/14:So640 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2 begärs att kvinnor och barn som är utsatta för våld ska ges ett adekvat och säkert personskydd så att de kan bo kvar i hemmet.

I motion 2013/14:Ju262 av Rickard Nordin (C) begärs att rättsväsendet och psykiatrin ska använda evidensbaserade och välbeprövade riskbedömningsinstrument för att bedöma risken för framtida våld i nära relationer.

I motion 2013/14:Ju319 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Gunilla Nordgren (båda M) anför att den nationella samordnaren mot våld i nära relationer, vars uppdrag ska slutredovisas senast den 30 juni 2014, redan föreslagit områden som behöver förbättras och att ett av dessa områden är samverkan mellan myndigheter och kommuner. Motionärerna yrkar att regeringen ska överväga att i förtid påbörja arbetet med att förbättra samverkansmöjligheterna mellan kommuner och myndigheter för att motverka våld i nära relationer.

Bakgrund

Biträde av polis för att hämta tillhörigheter m.m.

Av 2 a § polislagen (1984:387) framgår att polisen får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete när det gäller vittnen och andra hotade personer. Den som blir föremål för särskilt personsäkerhetsarbete ska få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms möjliga och nödvändiga att genomföra (1 § förordningen [2006:519] om särskilt personsäkerhetsarbete m.m.). Särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande bl.a. misstänkta, tilltalade

och målsägande (2 §) om det finns en påtaglig risk för att allvarig brottslighet riktas mot hans eller hennes eller en närståendes liv, hälsa, frihet eller frid (3 §).

Polisen har utvecklat personsäkerhetsarbetet, bl.a. i form av arbetsmetoder (bedömningsinstrument i form av strukturerade checklistor m.m.) och utbildning. Rikspolisstyrelsen har utfärdat riktlinjer (Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå, 2010) samt föreskrifter och allmänna råd för det lokala personsäkerhetsarbetet (Rikspolisstyrelsens författningssamling RPSFS 2013:7, FAP 480-3). Det pågår ett fortlöpande utvecklingsarbete (Ds 2013:47 s. 37).

Polisens lokala personsäkerhetsarbete inspekterades under början av 2012, och resultatet av denna inspektion finns redovisat i Rikspolisstyrelsens inspektionsrapport (2012:8). Av rapporten framgår bl.a. följande. En rutin inom personskyddet som bör klargöras är i vilka fall polisen kan biträda en person att tillfälligt besöka sin bostad för att hämta tillhörigheter. De legala förutsättningarna bör klargöras. Det finns i dag en stor osäkerhet om vad som gäller. Osäkerheten medför passivitet från polisens sida, och denna typ av situationer handläggs inte heller enhetligt inom polisen (s. 13). Rikspolisstyrelsen har lämnat informationen att man för närvarande gör en översyn av frågan om i vilka fall polisen kan biträda en person att tillfälligt besöka sin bostad för att hämta tillhörigheter. Frågan utreds både i fråga om det särskilda personsäkerhetsarbetet och polisens vanliga arbete.

Handräckning

Grunden för handräckningsinstitutet är den befogenhet en polisman har enligt 10 § polislagen (1984:387) att använda våld i vissa situationer.

För att polisen med sina särskilda befogenheter ska ha en skyldighet eller ens en rätt att ge hjälp åt andra myndigheter krävs ett uttryckligt stöd i lag för de åtgärder som ska utföras. I huvudsak är det myndigheter som kan begära handräckning. En begäran om handräckning ska dock ske först sedan den begärande myndigheten har konstaterat att uppgiften inte kan lösas utan hjälp av polisen. Det finns ett antal författningar där polisens skyldighet att i olika sammanhang bistå myndigheter med handräckning regleras. De vanligast förekommande handräckningsärendena hos polisen är handräckning enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Polismyndigheten ska pröva om de formella förutsättningarna för handräckning är uppfyllda. Detta innebär att prövningen endast kan omfatta uppdragsgivarens behörighet och att begäran om handräckning är lagligen grundad. Däremot får polismyndigheten inte göra någon prövning i sak eller överpröva den begärande myndighetens behov av handräckning.

Skyddspaket

Polisen har tagit fram ett skyddspaket för hotade personer – Skydd av brottsoffer. Skyddspaketet medför ett gemensamt nationellt arbetssätt vad gäller information och stöd till brottsoffer. Skydd av brottsoffer bygger på en obligatorisk information och en stödjande del som består av information, säkerhetssamtal, motivationssamtal, övrig rådgivning till brottsoffer och samverkan med andra stödorganisationer. Vid behov byggs detta på med en teknisk del som kan bestå av en larmenhet med gps-funktion, möjlighet till inspelning av telefonsamtal samt akustiskt larm.

I regleringsbrevet för 2014 har Brå getts i uppdrag att genomföra en uppföljning av hur de larm- och skyddspaket som Rikspolisstyrelsen tillhandahåller används och fungerar. I uppdraget ingår också att undersöka i vilken utsträckning larm- och skyddspaketen kommit till praktisk användning och vilken betydelse detta har haft för att avvärja fara i enskilda fall. Brå ska även undersöka hur larm- och skyddspaketet påverkar brottsoffrens upplevelse av trygghet och förtroende för rättsväsendet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 27 februari 2015.

Hot- och riskanalyser m.m.

Polisen fortsätter sitt arbete med att förbättra sin förmåga att genomföra riskanalyser. En nationell mall för metodstöd har tagits fram för att användas vid fördjupade bedömningar i samband med mer komplicerade ärenden. Vidare finns det numera en central vidareutbildning för brottsoffersamordnare. Brottsofferperspektivet har också lyfts fram på ett tydligare sätt i de utbildningar som riktas till polisiära förundersökningsledare och till de poliser som tjänstgör som yttre befäl (skr. 2012/13:75 s. 19).

Rikspolisstyrelsen har upplyst om att Malmö högskola har getts i uppdrag att utvärdera metoder för riskanalys som används inom polisen.

Hot- och riskanalyser görs också av andra myndigheter, t.ex. inom kriminalvården och socialtjänsten. Regeringen har uppdragit åt Socialstyrelsen att bl.a. genomföra en försöksverksamhet för att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövare (S2012/3248/FST) och utveckla bedömningsinstrument för stödinsatser för personer som har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående (S2012/4385/FST). Uppdragen ska redovisas under 2015.

Information vid hävning av häktningsbeslut

Så länge en misstänkt person är häktad och åtal inte har väckts ska rätten med högst två veckors mellanrum hålla en ny förhandling i häktningsfrågan (24 kap. 18 § rättegångsbalken). Rätten ska omedelbart häva ett häktningsbeslut om det inte inom den tiden har väckts åtal eller förlängning av tiden har begärts eller om det inte längre finns skäl för beslutet (24 kap. 20 § rättegångsbalken).

Av 13 c § förundersökningskungörelsen (1947:948) framgår att om en gripen, anhållen eller häktad person avviker, ska målsäganden underrättas om det behövs. Av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (brottsofferdirektivet) framgår bl.a. följande. Medlemsstaterna ska säkerställa att brottsoffer ges möjlighet att utan onödigt dröjsmål underrättas om när den person som har frihetsberövats, åtalats eller dömts för brott i ett straffrättsligt ärende som berör dem försätts på fri fot eller har rymt. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer underrättas om alla relevanta skyddsåtgärder som utfärdas för dem om förövaren frigges eller rymmer. Brottsoffer ska på begäran få den information som nämnts, åtminstone i de fall då de kan befinna sig i fara eller det finns en konstaterad risk för skada för dem, såvida det inte finns konstaterad risk för skada för förövaren till följd av underrättelsen (artikel 6 punkterna 5–6).

Av en promemoria från Justitiedepartementet framgår att en utredare har fått i uppdrag att ta ställning till hur brottsofferdirektivet ska genomföras i svensk rätt (Ju2013/4541/P). I uppdraget ingår att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och bedöma behovet av författningsändringar för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014. Justitiedepartementet har upplyst om att frågan om information till ett brottsoffer i händelse av att en misstänkt gärningsman släpps vid en omhäkningsförhandling är en av de frågor som utredaren kommer att se över.

Kontaktförbud

I 1 § lagen (1988:688) om kontaktförbud anges när ett kontaktförbud får beslutas. Om det kan antas att ett kontaktförbud enligt 1 § inte är tillräckligt, får förbudet enligt 2 § utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud). Den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större område (särskilt utvidgat kontaktförbud). Förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Det får inte avse ett större område än vad som är nödvändigt. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Särskilt utvidgat kontaktförbud får beslutas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

Regeringen har de senaste åren genomfört ändringar i kontaktförbudslagstiftningen som syftar till att förbättra skyddet för den som riskerar att utsättas för eller har utsatts för våld, hot eller trakasserier. Från den 1 oktober 2011 gäller att ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska för-

enas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Ett särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning ska gälla i högst sex månader och kunna förlängas med högst tre månader i taget (prop. 2010/11:45, bet. 2010/11:JuU5, rskr. 2010/11:236). För att bedöma effekterna av dessa förändringar har Brå i regleringsbrevet för 2013 fått i uppdrag att följa upp och utvärdera reformen om förbättrat skydd mot stalkning, som trädde i kraft den 1 oktober 2011. Syftet med utvärderingen är att undersöka tillämpningen av bestämmelsen om brottet olaga förföljelse och hur bestämmelserna om kontaktförbud tillämpas i praktiken. I uppdraget ingår att i den mån det är möjligt uppmärksamma vilket genomslag elektronisk övervakningen har fått i fall av särskilt utvidgade kontaktförbud och om det område som förbudet gäller är väl avvägt. Uppdraget ska redovisas den 16 januari 2015.

Rikspolisstyrelsen har lämnat informationen att fotbojor finns tillgängliga vid behov.

Som ett ytterligare led i regeringens strävan att förebygga våld i nära relationer har regeringen föreslagit en ändring i reglerna om kontaktförbud. Ändringen innebär att det inte längre ska krävas att risken för brott är påtaglig för att ett kontaktförbud som gäller gemensam bostad ska kunna meddelas. Detta innebär att bl.a. att det inte måste vara fråga om en akut risk för brott mot den person som förbudet avser att skydda, utan det är tillräckligt att risken är konkret och tydlig (prop. 2012/13:186). Riksdagen har antagit regeringens förslag, och lagändringarna gäller från den 1 januari 2014 (bet. 2013/14:JuU6, rskr. 2013/14:68).

Handlingsplan

Regeringen har även vidtagit andra åtgärder för att förbättra situationen för personer som har drabbats av våld i nära relationer. En rad åtgärder ingick i den handlingsplan som regeringen genomförde under förra valperioden för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer. Brå har följt upp och utvärderat arbetet med handlingsplanen i rapporten Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (Brå rapport 2010:18). Enligt Brås bedömning har regeringen med handlingsplanen på ett kraftfullt sätt satt fokus på mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck. Handlingsplanen har inom de flesta berörda professioner bidragit till en ökad medvetenhet och en förhöjd kunskapsnivå. Den har också lett till en bättre struktur för arbetet både inom och mellan myndigheter.

Regeringen anför i 2014 års budgetproposition att det är nödvändigt med fortsatta insatser även om många åtgärder har genomförts och mycket har förbättrats. Den ovan nämnda handlingsplanen följs därför upp med nya åtgärder under innevarande valperiod (prop. 2013/14:1 utg.omr. 4 s. 24–25).

Straffrättsliga åtgärder

Som ett led i arbetet med att förebygga och bekämpa brott i nära relationer har regeringen, i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd, föreslagit att brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ska kunna omfatta fler brottstyper än tidigare. Förutom brott mot liv och hälsa, brott mot frid och sexualbrott, ska även skadegörelsebrott och överträdelse av kontaktförbud ingå. Regeringen föreslog samtidigt att straffminimum skulle höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader (prop. 2012/13:108). Riksdagen har antagit regeringens förslag, och lagändringarna gäller från den 1 juli 2013 (bet. 2012/13:JuU25, rskr. 2012/13:251).

Nationell samordnare

Regeringen har också tillsatt en nationell samordnare, som har i uppdrag att åstadkomma en kraftsamling mot våld i nära relationer (dir. 2012:38). Med våld i nära relationer avses våld som utövas i parförhållanden men även av t.ex. föräldrar, fosterföräldrar och syskon. Barn kan drabbas av våld i nära relationer, både genom att själva direkt utsätts och till följd av att de bevittnar våld. Våldet kan även vara hedersrelaterat. Inom ramen för uppdraget ska samordnaren särskilt överväga hur förebyggande insatser mot detta våld kan utvecklas och genomföras. Den nationella samordnaren ska bl.a. även överväga hur skyddet för och stödet till brottsoffren kan utvecklas och i detta sammanhang särskilt överväga hur kvinnojourers och andra berörda ideella organisationers verksamhet kan förstärkas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2014.

I uppdraget till den nationella samordnaren nämns följande om samverkan. Myndigheters samverkan på olika nivåer regleras i ett antal författningar. Därutöver har på regeringens initiativ ett flertal samverkansmodeller tagits fram under de senaste tio åren, t.ex. gemensamma riktlinjer mellan Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen för samverkan kring barn som har utsatts för brott (2009). Det finns i dagsläget också ett flertal olika strukturer för samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer, bl.a. Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid. På strategisk nivå finns även en samverkansgrupp för brottsofferarbete där myndigheter och ideella organisationer utbyter erfarenheter. Sveriges Kommuner och Landsting samordnar kommunernas och landstingens arbete för kvinnofrid. Länsstyrelserna arbetar också med samverkan och samordning för att stödja länets aktörer i arbetet mot våld i nära relationer. Länsstyrelsen i Stockholm har nationellt samordningsansvar när det gäller länsstyrelsernas insatser för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen i Östergötland har nationellt samordningsansvar för länsstyrelsernas insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt för myndigheter med uppdrag att förebygga att någon mot sin vilja förmås ingå äktenskap. Genom ett flertal olika källor har regeringen fått indikationer på att det finns brister i samverkan på alla nivåer kring olika aspekter av våld i nära relationer. Likaså varierar synen på hur problemen bäst ska

lösas. Samordnaren ska därför aktivt verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer och bidra till en ökad samsyn om hur våld i nära relationer bäst ska förebyggas och bekämpas. Det kan t.ex. handla om hur berörda myndigheter kan bli bättre på att upptäcka våld eller att ge ett samlat stöd till dem som har utsatts och som har pågående ärenden hos fler än en myndighet, t.ex. polisen, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården.

Vissa övriga uppdrag och åtgärder

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2014 att de ideella organisationerna utför ett mycket viktigt och angeläget arbete som är ett betydelsefullt komplement till de kommunala verksamheterna. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att stärka frivilligorganisationerna. Regeringen bedömer emellertid att bidraget till organisationer som arbetar med att motverka mäns våld mot kvinnor behöver förstärkas och beräknar en permanent ökning av statsbidraget med 23,3 miljoner kronor (prop. 2013/14:1 utg.omr. 4 s. 25).

Vidare har en utredare lämnat förslag i fråga om skydd av personuppgifter i syfte att höja skyddsnivån för personer som riskerar att utsättas för brott (Ds 2013:47 Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda personer). Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Vidare har en utredare sett över de förslag och bedömningar i fråga om skyddade personuppgifter som förts fram i betänkandet Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81) och av Folkbokföringsutredningen i betänkandet Folkbokföringen (SOU 2009:75). Syftet är att höja skyddsnivån för personer som riskerar att utsättas för brott. Uppdraget är redovisat i departementspromemorian Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda (Ds 2013:7). En proposition med samma namn är aviserad under våren 2014.

Regeringen har gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att genomföra en särskild kartläggning av våld i nära relationer (Ju2012/3378/KRIM). Datainsamlingen ska ske inom ramen för Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och genom andra källor där det finns uppgifter om brott i nära relationer, dödligt våld och våld mot kvinnor. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 maj 2014.

Socialstyrelsen har i uppdrag att utveckla metoder för arbete med personer som utövar våld mot närstående och som inte är föremål för insatser inom kriminalvården. Uppdraget ska pågå under perioden 2012–2014.

Regeringen har även lämnat i uppdrag till Rikspolisstyrelsen att genomföra en informationskampanj om brott i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget har förlängts och ska redovisas senast den 31 mars 2014 (Ju2011/6520/PO, Ju2013/5789/PO).

Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag att fördela medel till forskning, metodutveckling och liknande insatser, som syftar till att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor. Uppdraget ska vara slutfört och redovisat senast den 14 december 2014 (Ju2011/4765/KRIM).

Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet har ett rikstäckande uppdrag att utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Utredningar av vissa dödsfall

I januari 2012 trädde ändringar i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall (prop. 2011/12:4, bet. 2011/12:SoU3, rskr. 2011/12:23) i kraft. De nya bestämmelserna innebär att utredningssystemet för barn som har avlidit med anledning av brott utvidgas till att avse även kvinnor eller män som har avlidit med anledning av brott mot närstående. Bestämmelserna är könsneutrala i fråga om såväl gärningsman som offer. Utredningsverksamheten omfattar även hedersrelaterat våld. Syftet med utredningsverksamheten ska vara att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att kvinnor och män utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer. Polismyndigheter och åklagare är enligt lagen i vissa fall skyldiga att lämna underrättelser till utredningsmyndigheten, Socialstyrelsen. Det föreligger även en uppgiftsskyldighet för bl.a. myndigheter som i sin verksamhet på något sätt har kommit i kontakt med den person vars dödsfall utreds. En utredning ska klarlägga samtliga förhållanden som har inneburit att den avlidna kvinnan eller mannen har varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation samt vilka åtgärder som har vidtagits eller hade kunnat vidtas för att skydda eller stödja och hjälpa henne eller honom.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2010 avstyrkt ett yrkande om att ge kvinnor som tvingats fly från sitt hem möjlighet att i skydd av polis återvända för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter. Utskottet avstyrkte även ett yrkande om att utreda möjligheten att ge landets kvinnojourer rätt att begära handräckning från polisen. Utskottet hänvisade till den beredning av delar av betänkandet Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81) som pågick inom Regeringskansliet (bet. 2010/11:JuU11 s. 36 f.). Utskottet behandlade likalydande yrkanden förenklat vid beredningen av 2011 års allmänna motioner (bet. 2011/12:JuU14).

Utskottets ställningstagande

Kvinnor som misshandlas av en närstående ser ofta ingen annan utväg än att akut fly från sitt eget hem. De kanske bara hinner få med sig en väska med tillhörigheter innan de söker skydd på en kvinnojour eller någon annanstans. Det är vanligt att dessa kvinnor tillfälligt behöver komma tillbaka

till sin bostad men inte vågar detta på grund av risken att utsättas för miss-handel. De kan därför behöva biträde av polis för att hämta sina tillhörigheter.

Som framkommit finns det dock en osäkerhet inom polisen om i vilken utsträckning man kan lämna sådan hjälp. Detta är enligt utskottets uppfattning inte acceptabelt. En person som befinner sig i en sådan situation som beskrivs ovan bör enligt utskottet ha möjlighet att i skydd av polis återvända till sitt hem för att hämta sina tillhörigheter. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som mening vad utskottet anför om att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter. Därmed tillstyrker utskottet delvis motionerna 2012/13:Ju201 och 2013/14:Ju202 (båda V).

En närliggande fråga tas upp i motion 2012/13:Ju291 (S), där motionärerna yrkar att man ska se över möjligheten att ge landets kvinnojourer rätt att begära handräckning från polisen. Utskottet anser att det är angeläget att kvinnor som befinner sig i en sådan situation som nämns ovan får det skydd och det stöd som de är i behov av. Kvinnojourer och ideella organisationer har en stor del i detta arbete. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska överväga hur kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet kan förstärkas för att öka skyddet för och stödet till brottsoffer i nära relationer. Därmed tillstyrker utskottet delvis motion 2012/13:Ju291 (S).

Två motionsyrkanden avser riskbedömningar. Som framgår arbetar polisen kontinuerligt med att förbättra sina hot- och riskanalyser. Ett arbete pågår för närvarande för att utvärdera polisens metoder. Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motion 2012/13:Ju220 (S) yrkande 1 och i motion 2013/14:Ju262 (C). Med hänvisning till det arbete som polisen bedriver för att skydda personer som riskerar att utsättas för brott ser utskottet inte heller skäl att ställa sig bakom vad som yrkas i motion 2013/14:So640 (S) yrkande 2 om att kvinnor och barn som är utsatta för brott ska ges ett adekvat och säkert personskydd så att de kan bo kvar i hemmet.

I motion 2011/12:Ju363 (M) yrkas att en översyn ska göras av rutinerna som gäller när en misstänkt gärningsman blir frisläppt vid en omhåkningsförhandling. Som framgår ovan har en utredare fått i uppdrag att analysera hur svensk rätt förhåller sig till brottsofferdirektivet. Justitiedepartementet har upplyst om att frågan om information till ett brottsoffer i händelse av att en misstänkt gärningsman blir frisläppt vid en omhåkningsförhandling är en av de frågor som utredare kommer att se över. Utskottet, som inte vill föregripa den nämnda beredningen, avstyrker därmed yrkandet.

Två motionsyrkanden berör frågor om fotbojor. Utskottet konstaterar att de situationer där fotboja kan användas i dag är begränsade dels till när ett särskilt utvidgat kontaktförbud har meddelats, dels som ett alternativt sätt att avtjäna ett fängelsestraff. Utskottet ser inte skäl att utvidga denna användning av fotbojor och avstyrker därmed motionerna 2012/13:Ju220 (S) yrkande 2 och 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 33.

Från Rikspolisstyrelsen har utskottet fått informationen att fotbojor numera finns tillgängliga för leverans över hela landet. Yrkande 3 i motion 2012/13:Ju220 (S) får anses vara tillgodosett, och yrkandet bör därmed avslås.

Flera åtgärder har vidtagits för att förbättra situationen för personer som drabbats av våld i nära relationer. Brå har följt upp och utvärderat arbetet med den handlingsplan som regeringen genomförde för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (Brå rapport 2010:18). I utvärderingen förklarar Brå att handlingsplanen bl.a. bidragit till en ökad medvetenhet och en förhöjd kunskapsnivå samt lett till en bättre struktur för arbetet både inom och mellan myndigheter. Som regeringen konstaterar i årets budgetproposition är det emellertid nödvändigt med fortsatta insatser. En av de åtgärder regeringen vidtagit är att man tillsatt en nationell samordnare som har i uppdrag att åstadkomma en kraftsamling mot våld i nära relationer. I den nationella samordnarens uppdrag ingår att överväga hur skyddet för och stödet till brottsoffren kan utvecklas. I uppdraget ingår också att förbättra samverkansmöjligheterna mellan bl.a. kommuner och myndigheter.

Utskottet finner i nuläget, bl.a. mot bakgrunden att den nationella samordnarens arbete inte är slutfört, inte skäl att ställa sig bakom det initiativ som begärs i motionerna 2012/13:Ju219 (V) yrkande 1 och 2013/14:Ju205 (V) yrkande 1 om en översyn av levnadsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter och avstyrker därmed yrkandet. Utskottet anser vidare att man bör avvakta den nationella samordnarens slutredovisning och är inte berett att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motion 2013/14:Ju319 (M) om att i förtid påbörja arbetet med att förbättra samverkansmöjligheterna mellan kommuner och myndigheter. Motionen bör avslås.

Som framgår ovan medför de ändringar av lagen (2007:606) om utredningar av vissa dödsfall som trädde i kraft den 1 januari 2012 att utredningssystemet för barn som avlidit med anledning av brott utvidgas till att avse även kvinnor och män som avlidit med anledning av brott mot närstående. Utskottet ser inte skäl för att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motion 2013/14:Ju428 (MP) om att tillsätta en haverikommission varje gång en kvinna dödas genom våld i en nära relation. Motionen bör avslås.

Hedersrelaterat våld

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. bättre samordning av myndigheters hot- och riskanalyser vid hedersrelaterad brottslighet, förstärkt stöd till svenska kvinnor och barn som befinner sig utomlands och drabbas av hedersrelaterat förtryck, att ta fram handlingsplaner för arbetet mot hedersrelaterat våld och en utredning i EU:s regi av hedersmord.

Jämför reservationerna 5 (S, V), 6 (S, V), 7 (S, V) och 8 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 78 begärs att en bättre samordning sker mellan myndigheter om hot- och riskanalyser vid hedersproblematik. Motionärerna anför att nämnda analyser i dag görs både av socialtjänsten och av polisen. Ibland skiljer sig dessa analyser åt, vilket leder till att fel insatser görs. Samma yrkande finns i kommittémotion 2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 97.

I kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 80 begärs att Sverige ska förstärka stödet för svenska kvinnor och barn som befinner sig utomlands och där drabbas av hedersrelaterat förtryck. Det är enligt motionärerna inte ovanligt att flickor förs till sitt hemland och giftermål genomförs där. Detta medför att de svenska myndigheternas möjlighet att reagera är begränsad. Man bör därför se över hur Utrikesdepartementet och svenska beskickningar kan förstärka skyddet för dessa personer. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 99.

I flerpartimotion 2012/13:Ub281 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkande 2 begärs att en noggrann och övergripande utredning görs i EU:s regi av förekomsten av hedersrelaterade mord i Europa. Utredningen kan sedan ligga till grund för ett åtgärdsprogram mot den typ av brott mot mänskliga rättigheter som de s.k. hedersmorden innebär.

I motion 2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 28 begärs stärkta skyddsmöjligheter för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck. Motionärerna anför att kulturrelativismens tolkning att alla kulturer och värderingar är lika mycket värda står i strid med idén om grundläggande mänskliga rättigheter och alla individers lika värde. Samhällets rädsla för att kränka individers rätt till fria val medför enligt motionärerna att man sviker de personer som på grund av ett liv i hedersförtryck aldrig ges möjlighet att välja själva.

I flerpartimotion 2013/14:Ju261 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP) yrkande 1 begärs att samordnaren mot våld i nära relationer ges i uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt de s.k. hederskulturerna som sådana ur

bl.a. ett socialantropologiskt och ett historiskt perspektiv. I samma motions yrkande 2 begärs att det görs en genomgång och granskning – antingen av en särskild kommission eller som ett särskilt uppdrag till samordnaren mot våld i nära relationer – av de brottsutredningar som gjorts när det gäller s.k. balkongflickor eller andra fall där man kunnat misstänka mord i hederns namn.

I motion 2012/13:Ju380 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1 begärs att regeringen ska ge i uppdrag till lämplig myndighet att tillsammans med kommunerna ta fram handlingsplaner för hur det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld ska bedrivas. Av handlingsplanen ska det även framgå hur man hanterar akuta situationer när någon riskerar att utsättas, eller redan har utsatts, för detta våld och hur ett stöd och skydd på lång sikt ska kunna tryggas.

Bakgrund

Flera av de åtgärder som redovisats ovan i avsnittet om våld i nära relationer tar, som också framgått ovan, sikte även på hedersrelaterat våld. Utöver dessa kan följande nämnas.

Tvångsäktenskap och barnäktenskap

En särskild utredare har haft i uppdrag att bl.a. se över relevant lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Utredningen, som lämnat betänkandet *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap* (SOU 2012:35), föreslår bl.a. följande. Tvångsäktenskap kriminaliseras genom en särskild straffbestämmelse. Även vissa äktenskapsliknande förbindelser, som inte är giltiga äktenskap, omfattas (informella äktenskap). Barnäktenskapen kriminaliseras. Även här inkluderas de informella äktenskapen. Det inrättas ett nationellt s.k. kompetensteam för att leda, samordna och stödja arbetet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Angående hjälp till svenska flickor och kvinnor som förts till utlandet för giftermål anför utredningen bl.a. följande. Ett allvarligt problem är att tvångsäktenskap och barnäktenskap kommer till stånd i ett land dit den tvingade eller barnet har förts. Många gånger hamnar personen i en mycket svår situation i det andra landet. Särskilt flickor och kvinnor kontaktar ibland svenska utlandsmyndigheter för att få hjälp. Sådan hjälp är i praktiken ofta svår att ge. Det viktigaste för att motverka sådana situationer är att arbeta för att personer som löper risk att giftas bort i utlandet inte lämnar Sverige. Fokus måste ligga på att upptäcka problemet här och se till att personerna får information om sina rättigheter och möjligheter att söka hjälp. När det gäller barn måste frågan om tvångsåtgärder aktualiseras i tid. Skolans och socialtjänstens roll är då mycket viktig. Utredningen föreslår bl.a. att det införs en bestämmelse som straffbelägger den som genom vilseledande förmår någon att resa till ett annat land i syfte att

där tvinga personen att ingå äktenskap. Dessutom bör Utrikesdepartementet, Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten förbättra sin samverkan när det gäller gränsöverskridande ärenden i vilka det finns en problematik kopplad till heder, äktenskap mot den egna viljan eller barn-äktenskap. Det är också angeläget att regeringen i ett lämpligt sammanhang låter utreda om det, i fråga om unga som är omhändertagna eller vårdas enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, bör införas en uttrycklig möjlighet för socialnämnden att besluta om eller ta initiativ till återkallelse eller omhändertagande av pass och om socialnämnden bör kunna förhindra att pass utfärdas (SOU 2012:35 s. 34–35).

Utredarens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En proposition är aviserad till den 18 mars 2014.

Undersökning av hedersmord på EU-nivå

I maj 2011 undertecknade Sverige Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Konventionen syftar bl.a. till att skydda kvinnor mot alla former av våld och att förebygga sådan brottslighet och innehåller ett flertal artiklar om förebyggande åtgärder. En utredare som regeringen tillsatt överlämnade i september 2012 promemorian Sveriges tillträde till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt vissa frågor om kontaktförbud avseende gemensam bostad (Ds 2012:52). En proposition där Sveriges tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor behandlas är aviserad till den 18 mars 2014 (Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor).

Justitieministern har i svaret på en skriftlig fråga (2010/11:220) om undersökningar av hedersmord på EU-nivå förklarat att hon instämmer i att våld mot kvinnor och mord i hederns namn är en viktig fråga och att det är viktigt att få fram korrekt statistik vad gäller både våldets omfattning och de fall där det leder till mord, men att utgångspunkten måste vara att sådan statistik tas fram på nationell nivå, eftersom det är där uppgifterna finns.

Utbildningsdepartementet har lämnat följande information. Våld mot kvinnor är ett prioriterat ämne på EU-nivå, men det är svårt att samla in jämförbara data då definitioner och lagstiftning ser olika ut i medlemsstaterna. Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) arbetar med att samla och sprida information om våld mot kvinnor. EIGE har upprättat en databas där man samlar in befintliga data och gör dem tillgängliga på sin webbplats. FRA kommer i vår att presentera en enkätundersökning om våld mot kvinnor i EU. Detta bör kunna ses som ett viktigt steg i framtagandet av data på

området i EU. Inom EU sker också olika former av utbyte av erfarenheter. Detta utbyte finansieras av kommissionen inom ramen för Daphneinitiativet, som ger stöd till insatser för att motverka alla typer av våld mot kvinnor.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har en särskild utredare haft i uppdrag att bl.a. se över relevant lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Utredningen har lämnat betänkandet Stärkt skydd mot tvångsäktenskap (SOU 2012:35). I nämnda betänkande behandlas bl.a. de frågor som tas upp i motionerna 2012/13:Ju373 (S) yrkande 80 och 2012/13:14:Ju412 (S) yrkande 99 om möjligheten att ge stöd till svenska kvinnor och barn som befinner sig utomlands och där drabbas av hedersrelaterat förtryck. Betänkandet bereds för närvarande av Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa beredningen och avstyrker därför nämnda motionsyrkanden.

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare mot våld i nära relationer. Av uppdraget till den nationella samordnaren (dir. 2012:38) framgår att med våld i nära relationer avses även den problematik som utgörs av hedersrelaterat våld och förtryck där förövarna inte sällan är föräldrar, syskon eller andra närstående. I samordnarens uppdrag ingår bl.a. att särskilt överväga hur förebyggande insatser mot våld kan utvecklas och genomföras. Utskottet ser inte skäl för ett sådant initiativ som efterfrågas i motion 2013/14:Ju261 (V, MP) yrkande 1 om tilläggsuppdrag till den nationella samordnaren om att ägna särskild uppmärksamhet åt de s.k. hederskulturerna ur bl.a. ett socialantropologiskt och historiskt perspektiv. Yrkandet bör därför avslås. Mot bakgrund av den nationella samordnarens arbete vill utskottet inte heller ställa sig bakom det riksdagsinitiativ som efterfrågas i motion 2012/13:Ju380 (S) yrkande 1 om handlingsplaner för hur det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld ska bedrivas.

Utskottet ser inte heller skäl för en sådan genomgående granskning av de brottsutredningar som efterfrågas i motion 2013/14:Ju261 (V, MP) yrkande 2. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet har ovan konstaterat att det pågår ett arbete inom polisen med att förbättra arbetet med hot- och riskbedömningar. Vidare har Socialstyrelsen getts i uppdrag att dels genomföra en försöksverksamhet för att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövare (S2012/3248/FST), dels utveckla bedömningsinstrument och stödinsatser för personer som har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående (S/2012/4385/FST). De senast nämnda uppdragen ska redovisas under 2015. I den nationella samordnarens uppgift ingår även att aktivt verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer. Mot bakgrund av det arbete som pågår ser utskottet inte skäl att ställa sig bakom de yrkanden om samordningen mel-

lan myndigheter i fråga om hot- och riskanalyser vid hedersproblematik. Motionerna 2012/13:Ju373 (S) yrkande 78 och 2013/14:Ju412 (S) yrkande 97 bör avslås.

Utskottet återkommer till det särskilda personsäkerhetsarbete som polisen bedriver och ser inte skäl för ett tillkännagivande till regeringen om stärkta skyddsmöjligheter för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck, som begärs i motion 2012/13:A394 (SD) yrkande 28. Motionen bör därför avslås.

Justitieministern har i svaret på en skriftlig fråga (2010/11:220) om undersökningar av hedersmord på EU-nivå förklarat att utgångspunkten måste vara att statistik om omfattningen av hedersmord tas fram på nationell nivå. Utskottet instämmer i detta och konstaterar samtidigt att man på Europainivå arbetar med att samla in data om våld mot kvinnor, men att det är svårt att samla in jämförbara data då definitioner och lagstiftning ser olika ut i olika medlemsstater. Utskottet avstyrker motion 2012/13:Ub281 (V, MP) yrkande 2 med en begäran om att en övergripande utredning görs i EU-regi av förekomsten av hedersrelaterade mord i Europa.

Barn som har utsatts för övergrepp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Enligt utskottets uppfattning bör det finnas minst ett barnahus i varje län. Regeringen bör även verka för att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år, att barnahusens verksamhet utvecklas genom forskning och samverkan samt att verksamheten utvärderas. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 30, 2012/13:Ju359 (S), 2012/13:Ju373 (S) yrkande 48, 2013/14:Ju290 (S) och 2013/14:Ju412 (S) yrkande 58.

Riksdagen avslår en motion om vikten av att kunskapen om barns rättigheter förstärks hos de yrkesgrupper som kommer i kontakt med barn som har utsatts för brott.

Jämför reservation 9 (M, FP, C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 48 begärs att det ska finnas minst ett barnahus i varje län. Motionärerna anför vidare att regeringen bör medverka till att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år och att barnahusens verksamhet bör utvärderas och utvecklas genom forskning. Samma yrkande finns i kommittémotion 2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 58.

I motion 2012/13:Ju359 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S) begärs att det ska finnas minst ett barnahus i varje län. Motionärerna anför också att forskningen på området bör prioriteras och att man bör uppmana socialtjänsten och andra myndigheter till ett djupare och effektivare samarbete. Samma yrkande finns i motion 2013/14:Ju290 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S). Även i motion 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30 begärs att det ska finnas minst ett barnahus i varje län eller region.

I motion 2013/14:Ju304 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) framhålls vikten av att kunskapen om barns rättigheter förstärks hos de yrkesgrupper som hanterar barn som har utsatts för brott.

Bakgrund

Barnahus

Av 5 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att socialnämnden ska samarbeta med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. I bestämmelsen anges att nämnden aktivt ska verka för att samverkan kommer till stånd.

I 6 § förvaltningslagen (1986:223) finns ett allmänt krav på att myndigheter ska lämna hjälp till andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Av 6 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår bl.a. att myndigheter ska verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

På uppdrag av regeringen har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att samverkan mellan berörda myndigheter vid utredningar kring barn sker på ett effektivt och rättssäkert sätt med ett konsekvent barnperspektiv. Arbete med brottsut-satta barn i enlighet med riktlinjerna ska främst ske i s.k. barnahus, men även på orter där sådana saknas ska samverkan ske. Förfarandet för när barn hörs under förundersökningen ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv. Polisen arbetar därför enligt särskilda metoder när offret är ett barn. Förhör hålls av särskilt utbildad personal antingen i barnahus eller i speciellt inredda förhörssrum för barn hos polisen för att barnet ska slippa besöka olika inrättningar och upprepa sin historia. Videoförhör används för att barnet inte ska behöva närvara vid rättegången (prop. 2012/13:111 s. 93).

Av regeringens uppdrag till den nationella samordnarens mot våld i nära relationer (dir. 2012:38) framgår att denne aktivt ska verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer och bidra till en ökad samsyn om hur våld i nära relationer bäst ska förebyggas och bekämpas. Enligt

information från Regeringskansliet bereds riktlinjerna för barnahusens verksamhet fortfarande och man inväntar redovisningen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer.

Justitiedepartementet har även lämnat följande information. Samverkan mellan myndigheter förekommer i alla län oavsett om det finns barnahus eller inte. Det finns i dag ca 30 barnahus i Sverige. Enligt Rikspolisstyrelsen samverkar alla polismyndigheterna, förutom de i Norrbotten, Jämtland, Kronoberg, Jönköping och Halland, i barnahus. I nu nämnda län samverkar myndigheterna i arbetet med barn som har utsatts för brott i större eller mindre utsträckning beroende på de geografiska förutsättningarna.

Enligt de nationella riktlinjer som de berörda myndigheterna (Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket) på regeringens uppdrag tagit är målgruppen för barnahusens verksamhet barn som misstänks vara utsatta för misshandel och andra våldsbrott, olaga frihetsberövande, grov fridskränkning m.fl. brottstyper och där utredningen om barnet inleds parallellt av sociala myndigheter samt av åklagare och polis. Detta inbegriper barn i åldrarna upp till 18 år.

Kostnaderna för barnahus är svåra att precisera och en sammanställning av dem saknas. Kostnaderna för drift av barnahus regleras lokalt genom samverkansavtal. Enligt Rikspolisstyrelsen brukar polisen stå för kostnaderna för tekniken för inspelning av förhör och för monitorn i angränsande rum för medhörning. Ibland står polisen även för kostnaden för inredning av förhørsrummet i sin helhet. Tjänsterna för samordningen av respektive barnahus brukar delas mellan polisen och socialtjänsten.

Justitieministern har i sitt svar på en skriftlig fråga (2012/13:708) om att stimulera kommuner och landsting att inrätta fler barnahus förklarat att hur många barnahus det ska finnas och var dessa ska vara lokaliserade är en fråga för berörda myndigheter att besluta om.

Arbete för att ge stöd till utsatta barn

För att möta nya utmaningar när det gäller barns utsatthet i samhället kommer regeringen att presentera en ny, uppdaterad handlingsplan mot sexuell exploatering av barn. Handlingsplanen kommer att innehålla åtgärder med sikte på att ge flickor och pojkar skydd mot andra former av exploatering och övergrepp, t.ex. människohandel och utnyttjande i tiggeri eller kriminell verksamhet. Enligt regeringen behövs också ökad kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Regeringen avser därför att ge stöd för samordning och spridning av kunskap om våld mot barn (prop. 2013/14:1 utg.omr. 9 s. 209).

Regeringen har gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att vidareutveckla och genomföra ett utbildningsprogram om bättre bemötande av sexualbrottsoffer. Utbildningsprogrammet riktar sig till personal inom polisen, Åklagarmyndigheten och domstolsväsendet. Även advokater ska ges möjlighet att delta och utbildningen bör enligt uppdraget genomföras gemensamt för personal ur olika yrkeskategorier. Syftet med programmet är att öka kunskaper

pen om sexualbrottsoffer och förbättra bemötandet av dessa brottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång. Uppdraget ska vara redovisat och slutfört senast den 15 juni 2014 (Ju2011/3982/KRIM).

Brottsoffermyndigheten har också i uppdrag att ta fram eller anpassa information om skydd och stöd som direkt vänder sig till barn och unga som brottsoffer, inklusive barn som har bevittnat våld. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Barnombudsmannen och samråd med andra berörda myndigheter och ideella organisationer ska ske. En slutlig redovisning ska lämnas till regeringen senast den 16 juni 2014 (S2013/2348/FST).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2010 behandlat yrkanden om att inrätta fler barnahus (bet. 2010/11:JuU11 s. 44). Utskottet anförde då att man ställde sig positiv till den samverkan kring barn som misstänkts ha varit utsatta för brott som barnahus innebär. Yrkandena avstyrktes med motiveringen att man ville invänta beredningen av de författningsförslag som lämnades i Rikspolisstyrelsens delredovisning samt beredningen av Barnahusutredningen 2010. Liknande yrkanden behandlades förenklat vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2011 (bet. 2011/12:JuU14).

Enligt Justitiedepartementet bereds ovan nämnda redovisningar fortfarande. Regeringskansliet inväntar redovisningen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer (dir. 2012:38) vars uppdrag i hög utsträckning berör samverkan mellan myndigheter som möter våldsutsatta barn.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att bemöta barn och ungdomar som är brottsoffer på rätt sätt. Den första kontakten kan många gånger vara avgörande för barns och ungdomars fortsatta bearbetning och hantering av vad de har varit med om. Som framgår ovan finns det sedan en tid tillbaka barnahus runt om i landet. I denna samverkan som barnahusen innebär samlar man alla myndigheter som deltar i det utredande, stödjande och behandlande arbetet under ett och samma tak och i en miljö som är anpassad för att i största möjliga mån minska påfrestningarna för barnet.

Barnahusens verksamhet skapar goda förutsättningar för en effektiv samverkan mellan berörda myndigheter. Genom denna samverkan får barn som har utsatts för våld eller övergrepp ett bättre bemötande, bättre stöd i rättsprocessen och bättre psykosocialt stöd i den inledande fasen av den rättsliga utredningen.

Med anledning av det ovan sagda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Enligt utskottets uppfattning bör det finnas minst ett barnahus i varje län. Utskot-

tet anser också att regeringen bör medverka till att barnhusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år. Utskottet anser även att regeringen bör arbeta för att barnhusens verksamhet utvecklas genom forskning och samverkan samt att barnhusens verksamhet utvärderas. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 30, 2012/13:Ju359 (S), 2012/13:Ju373 (S) yrkande 48, 2013/14:Ju290 (S) och 2013/14:Ju412 (S) yrkande 58.

Vidare bör kommunerna utveckla det egna stödet samt uppmuntra och stödja frivilligorganisationer som vill arbeta med stöd till brottsoffer och deras anhöriga.

Som framgår ovan pågår arbete för att förbättra bemötandet av sexualbrottsoffer (Ju2011/3982/KRIM). Vidare har Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram eller anpassa information om skydd och stöd som vänder sig direkt till barn och unga som brottsoffer. Utskottet ser därför i nuläget inte något skäl för att ställa sig bakom det initiativ som begärs i motion 2013/14:Ju304 (C) om att förstärka kunskapen om barns rättigheter hos de yrkesgrupper som kommer i kontakt med barn som har utsatts för brott. Motionen bör därför avslås.

Skadestånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om lagstiftningen och skadeståndsrätten när det gäller kränkningar av privatlivet.

Motionen

I motion 2013/14:C367 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3 begärs att man ska se över de brister som finns i lagstiftningen och skadeståndsrätten när det gäller kränkningar av privatlivet. Fotografering eller filmning av andra personer i sexuella situationer kan inte betraktas som ofredande. Om däremot filmen sprids kan detta betraktas som ärekränkning. Denna ordning är fel, dels då en uppenbar kränkning av privatlivet går ostraffad, dels då en spridning betraktas som en ärekränkning, dvs. av en enskild persons anseende i andras ögon, när det ju borde handla om en kränkning av privatlivet.

Bakgrund

Av 4 kap. 6 a § brottsbalken framgår att den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar en bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller annat liknande utrymme, döms för kränkande fotografering till böter eller fängelse i högst två år. Till ansvar ska det inte dömas om gärningen med hänsyn till syftet

och omständigheterna är försvarlig. Straffansvar enligt första stycket gäller inte den som med tekniskt hjälpmedel tar en bild av någon som ett led i en myndighets verksamhet.

Brottet kränkande fotografering fördes in i brottsbalken den 1 juli 2013. Brottet tar sikte på sådan fotografering som innebär ett intrång i den fredade sfär som enskilda bör ha rätt till i förhållande till andra enskilda (prop. 2012/13:69, bet. 2012/13:JuU21, rskr. 2012/13:250).

Av skadeståndslagen följer att skada som kränkande fotografering innebär kan vara ersättningsgill (prop. 2012/13:69 s. 41).

Regeringen konstaterar i förarbetena till lagändringen (prop. 2012/13:69 s. 7) att fotografering eller filmning av enskilda personer som sker utan samtycke, i smyg, när den enskilde befinner sig i ett privat sammanhang kan orsaka allvarlig kränkning av den enskildes personliga integritet och att skyddet vid sådana kränkningar länge har ansetts bristfälligt. Regeringen konstaterade att det förelåg ett behov av lagstiftning på området (s. 9 f.).

Utskottets ställningstagande

Sedan den 1 juli 2013 är det, som framgår ovan, i regel straffbart bl.a. att i hemlighet fotografera någon eller några som befinner sig i sexuella situationer. Av skadeståndslagen följer att skada som kränkande fotografering innebär kan vara ersättningsgill. Utskottet anser därmed att yrkande 3 motion 2013/14:C367 (M) är tillgodosett. Utskottet avstyrker yrkandet.

Statistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utveckla ett nytt kodningssystem där det framgår vilken relation en misshandlad kvinna har till förövaren.

Jämför reservation 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 22 begärs att regeringen ska ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år har misshandlats. Motionärerna anför att det för att få mer kunskap om mäns våld mot kvinnor och hur utvecklingen ser ut över tiden är nödvändigt med statistik som redovisar vilken relation kvinnan har till förövaren. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 27.

Bakgrund

Regeringen har under flera år arbetat med Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Syftet med arbetet är att uppnå ett utvecklat samarbete mellan myndigheterna med fokus på en effektiv, kvalitativ och kunskapsbaserad verksamhet. Den ökade kunskap som arbetet leder till ska ge underlag för förbättrad statistik och uppföljning om såväl rättsväsendets verksamhet som brott och brottslighetsrelaterade frågor. Arbetet innebär att myndigheterna skapar förutsättningar för att elektroniskt utbyta information i brottmålsprocessen. Arbetet leds och samordnas av Justitiedepartementet.

Ovan nämnda arbete utförs etappvis. Under den första etappen, som avslutades i december 2013, skapades ett elektroniskt informationsflöde mellan de myndigheter som hanterar de största ärendemängderna i brottmålsprocessen – Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården. Brottsförebyggande rådet tar emot denna information och omvandlar den till statistik.

Regeringen har beslutat att förstärka satsningen på ett digitalt och effektivt rättsväsende genom att i en andra etapp ytterligare samordna informationsförsörjningen i brottmålsprocessen. Tullverket och Kustbevakningen deltar i den andra etappen, vilket innebär att arbetet har utvidgats till att omfatta samtliga brottsutredande myndigheter.

Genom RIF-arbetet har en ökad kunskap om brott och brottmålshantering uppnåtts. Det finns i dag en särskild kodning för nära relationer i de brottskoder som rapporteras till befintlig statistik.

Regeringskansliet har lämnat följande information. Av den brottsstatistik som finns i dag framgår, för brott där brottsoffret är 18 år eller äldre, om gärningspersonen och offret är bekanta eller obekanta med varandra och om brottet har skett inomhus eller utomhus. Om gärningspersonen och offret är bekanta med varandra och brottet har ägt rum inomhus framgår även om gärningspersonen och offret har eller har haft en nära relation eller inte. Nära relation definieras här som att offret och gärningspersonen är eller har varit gifta eller sammanboende under äktenskapsliknande förhållande eller, utan att bo tillsammans, har gemensamma barn.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2010 avstyrkt ett liknande yrkande med motiveringen att man bör avvakta den utveckling av brottskodningssystemet som pågick i arbetet med RIF (bet. 2010/11:JuU11 s. 50).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att arbetet med utvecklingen av brottskodningssystemet pågår. Som framgår ovan har en andra etapp inletts. Utskottet ser inte något skäl att ställa sig bakom vad som begärs i motionerna 2012/13:

So267 (V) yrkande 22 och 2013/14:So249 (V) yrkande 27 om att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år har misshandlats. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utökat användande av fotboja, punkt 8 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 33.

Ställningstagande

Den som har utsatts för brott ska inte behöva bli kränkt igen genom att på nytt bli utsatt för brott av samme misstänkte eller genom att hotas eller kränkas vid kommande rättegång. Såväl ett utökat användande av fotboja som besöksförbud med hot om fängelse för överträdelse kan ge ett starkare skydd för brottsoffer.

2. Haverikommission, punkt 10 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ju428 av Peter Eriksson (MP).

Ställningstagande

Under perioden 1990–2004 dödades i genomsnitt 17 kvinnor per år av en man som de vid brottstillfället hade eller hade haft en nära relation med. I de allra flesta fall hade kvinnan tidigare haft kontakt med hälso- och sjukvården, sociala eller rättsvårdande myndigheter på grund av sin utsatthet för våld. Någon samlad statistik om resultatet för perioden därefter finns

inte. Däremot vet vi att under 2011 anmäldes drygt 12 000 brott där kvinnor hade misshandlats inomhus av en närstående gärningsperson och ungefär 2 500 fall av grov kvinnofridskränkning.

Detta visar enligt vår mening att olika delar av samhället många gånger redan på ett tidigt stadium känner till att en kvinna befinner sig i en utsatt situation, en situation som kan leda till hennes död. Varje sådant fall är ett misslyckande och antalet fall måste minimeras.

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare mot våld i nära relationer, som ska redovisa sina förslag senast den 30 juni 2014. Jag anser att den nationelle samordnaren ska få i uppdrag att ta fram en modell för hur en haverikommission ska kunna tillsättas och fungera varje gång en kvinna har dödat efter våld i nära relation. Genom kommissionens arbete ska myndigheterna få fram kunskap om vad som har gått fel och hur fel kan undvikas i framtiden.

3. Personskydd för kvinnor och barn, punkt 12 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:So640 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Av rapporter har det framkommit att skyddet för kvinnor och barn som utsatts för våld tyvärr inte alltid är ett adekvat och långsiktigt skydd. Det kan handla om att det är brist på bostäder och att kvinnorna får vara kvar längre tid än nödvändigt på kvinnojouren. Detta medför att det blir brist på plats i kvinnojouren för kvinnor och barn som akut behöver platsen. Det är dessutom diskutabelt att det är kvinnan och barnen som får lämna sitt hem och inte våldsutövaren, trots att det finns möjligheter i lagstiftningen att utfärda kontaktförbud till det egna hemmet. Man kan ställa sig frågan varför inte lagstiftningen används fullt ut så att kvinnor och barn kan bo kvar i sitt eget hem när de utsatts för våld. Detta är något som behöver ses över och kompletteras med en ny lagstiftning. Kvinnor och barn (misshandelsoffren) måste få ett adekvat och säkert personskydd utifrån enskilda behov, så att de inte behöver flytta från sin hemkommun på grund av rädsla för sina liv.

4. Översyn av levnadsvillkoren för personer med skyddade personuppgifter, punkt 13 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju219 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Ju205 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Många av de problem som drabbar våldsutsatta kvinnor och barn är komplexa. Detta gäller särskilt de kvinnor och barn som tvingas leva under skyddad identitet. Inte sällan uppstår en rad problem i vardagslivet för dessa kvinnor som måste fly från närstående män. Det kan handla om att kvinnan alltid får förseningsavgifter då räkningarna kommer till hennes adress för sent eftersom posten vidarebefordras via Skatteverket. Det kan även vara svårt att hyra en lägenhet eller t.o.m. att skaffa ett betalkort för den kvinna som har skyddad identitet.

Myndigheterna har ofta svårt att hantera frågor om skyddade personuppgifter. Det förekommer att myndigheter av okunskap bryter sekretessen så att den förföljande mannen får reda på var kvinnan och barnen befinner sig. Flera kvinnor vittnar om hur de tillsammans med sina barn tvingas flytta gång på gång samt hur påfrestande detta är, inte minst för barnen. Det finns exempel på barn som har bytt namn så många gånger att de inte längre kommer ihåg vad de heter. Kvinnor som lever med skyddad identitet drabbas också ofta av ekonomiska problem. Misshandlade och förföljda kvinnors och barns rättigheter och möjligheter att leva ett drägligt liv ska inte hänga på en enskild handläggare. Detsamma gäller självklart personer som utsätts för våld i en samkönad relation. Regeringen bör se över levnadsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation.

5. Hot- och riskanalyser vid hedersrelaterad brottslighet, punkt 15 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 78 och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 97.

Ställningstagande

En viktig förutsättning för att skydda personer som riskerar att utsättas för brott relaterade till hedersproblematik är att det finns bra hot- och riskanalyser. I dag görs dessa analyser både av socialtjänsten och av polisen. Ibland skiljer de sig åt, vilket leder till att fel insatser görs. I värsta fall leder det till att den som känner sig hotad även råkar illa ut. Det behövs därför en bättre samordning mellan myndigheterna både avseende insatser och hot- och riskanalyser.

6. Stöd till offer för hedersrelaterat våld, punkt 16 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 80 och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 99.

Ställningstagande

Det händer att unga människor i dag tvingas gifta sig mot sin vilja. För att svenska myndigheter inte ska kunna reagera är det inte ovanligt att flickorna skickas till sitt hemland och att giftermålet genomförs där. De svenska myndigheternas möjlighet att reagera är begränsade på grund av att annan lagstiftning gäller i det landet. Det kan också finnas hinder mot att få resa ut ur landet, särskilt om personen även är medborgare i det land hon befinner sig i. Unga flickor som har förts ut från Sverige på detta sätt måste få bättre hjälp. Därför bör man genast se över hur Utrikesdepartementet och Sveriges beskickningar kan förstärka sitt stöd på detta område.

- 7. Handlingsplaner mot hedersrelaterat våld, punkt 17 (S, V)**
av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju380 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett stort samhällsproblem. Uppskattningsvis 70 000 personer mellan 16 och 25 år upplever att föräldrars uppfattningar, religion eller kultur sätter gränser för vem de kan gifta sig med. Det är naturligtvis viktigt att alla som är utsatta för våld och förtryck får stöd och hjälp. Den som flytt från hedersrelaterat förtryck och våld behöver omfattande och långsiktigt stöd. Att skapa sig ett eget liv samtidigt som man lever med en allvarlig hotbild är otroligt tufft. Myndigheterna behöver bli bättre på att ta utsattheten på större allvar. Detta tas bland annat upp i Brottsförebyggande rådets rapport Polisens utredningar av hedersrelaterat våld – En studie av hur polisen arbetar med hedersrelaterade ärenden och vad i polisens arbete som skulle kunna förbättras. Rapporten bygger på en genomgång av polisutredningar från 2009 och på intervjuer med polisanställda, åklagare och representanter från skyddade boenden och stödverksamheter.

Socialtjänstlagen behöver ses över för att inkludera ett relevant stöd för utsatta, men under tiden måste det finnas relevant stöd och skydd. Det är därför nödvändigt att myndigheterna samverkar och då också inkluderar de ideburna organisationerna som är verksamma på området. Det kan finnas svårigheter ute lokalt i kommunerna. Kunskapsstöd kan då fås från Länsstyrelsen i Östergötland, NCK, med flera. Dessa kan ge kunskap och stöd i arbetet med att ta fram handlingsplaner och manualer för hur man ska handla i det akuta skedet och på lång sikt.

- 8. Stärkta skyddsmöjligheter för offer för hedersförtryck, punkt 18 (SD)**
av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 28.

Ställningstagande

Hederskulturens våld grundar sig i och understöds av de värderingar och den kultur som är dess arena. Det utförs ofta i grupp och det motiveras med idén om det kollektiva ansvaret för familjens eller släktens anseende och heder. Våldet är därmed kopplat till huruvida individen underordnar sig kollektivet eller inte. Den som hävdar sin individualitet på bekostnad av den kollektiva identiteten utgör ett allvarligt hot mot gruppen. Därför måste alla till buds stående medel användas för att förmå rebellen att antingen foga sig eller oskadliggöras genom eliminering. Offret är ensamt och utlämnat eftersom det omgivande samhället anser att våldet är nödvändigt, berättigat och självförvållat genom provocerande uppträdande.

Därför menar vi att det svenska samhällets anpassning till värderingar från hederskulturer omedelbart måste stoppas. Det är oacceptabelt att det sker kompromisser med våra grundläggande värderingar, även om syftet är att underlätta en introduktion till det svenska samhället. Att göra eftergifter för kulturella uttryck som går stick i stäv med alla människors lika värde, integritet och rätt till sin egen kropp och sina egna val är inget annat än att annonsera att i Sverige gör vi skillnad på folk och folk baserat på etnicitet. Det är att svika de individer som lever i hedersförtryckets parallella samhällen. Det är att acceptera att individer med ursprung i hederskulturer inte har samma grundläggande mänskliga rättigheter som vi med bakgrund i Sverige och västvärlden. De skyddsmöjligheter som finns för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck måste förstärkas.

9. Barnahus, punkt 21 (M, FP, C, KD)

av Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Anti Avsan (M), Jan R Andersson (M), Johan Pehrson (FP), Patrick Reslow (M) och Caroline Szyber (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30,

2012/13:Ju359 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S),

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 48,

2013/14:Ju290 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S) och

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 58.

Ställningstagande

Vi delar motionärernas uppfattning att barnhusens verksamhet skapar goda förutsättningar för samverkan mellan myndigheter och är således generellt sett positiva till inrättandet av barnahus. Samtidigt kan de lokala förutsättningarna skilja sig åt, och vi konstaterar också att sådan samverkan som sker i barnhusen i dag finns i hela landet, även i län där det inte finns barnahus. Vi instämmer därför i den bedömning som justitieministern har gjort om att det är berörda myndigheter som ska avgöra om fler barnahus ska inrättas och var dessa i sådana fall ska finnas. De lokala förhållandena kan vara sådana att en effektiv samverkan bäst sker i andra former. Dessutom innebär polisens omorganisation att polisverksamhetens länsindelning upphör den 1 januari 2015.

Vi konstaterar vidare att de nationella riktlinjerna om samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott omfattar barn upp till 18 år.

I likhet med motionärerna anser vi att det är viktigt att barnhusens verksamhet får erforderligt stöd, och att verksamheten utvärderas och utvecklas genom forskning. Vi står även bakom uppfattningen att kommunerna bör utveckla det egna stödet samt uppmuntra och stödja frivilligorganisationer som vill arbeta med stöd till brottsoffer och deras anhöriga. Som framkommit ovan ska den nationella samordnaren mot våld i nära relationer aktivt verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer och bidra till en ökad samsyn om hur våld i nära relationer bäst ska förebyggas och bekämpas. Regeringskansliet inväntar också den nationella samordnarens redovisning i sin beredning av riktlinjerna för barnhusens verksamhet. Vi anser att man bör avvakta det arbete och den beredning som pågår.

Sammanfattningsvis avstyrker vi därför motionerna 2012/13:Ju373 (S) yrkande 48, 2013/14:Ju412 (S) yrkande 58, 2012/13:Ju359 (S), 2013/14:Ju290 (S) och 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 30.

10. Statistik, punkt 24 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 22 och 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 27.

Ställningstagande

I dag är det ett tidsödande arbete för forskare att gå igenom samtliga anmälningar där en kvinna har misshandlats för att se om hon har blivit utsatt för våld från en närstående man. För att vi ska få mer kunskap om mäns

våld mot kvinnor och hur utvecklingen ser ut över tiden är det nödvändigt med statistik som redovisar vem som har misshandlat henne och vilken relation kvinnan har till förövaren. När det gäller misshandelsbrott mot kvinnor som är 18 år eller äldre är det sedan 2008 möjligt att, om brottet begicks inomhus, se om gärningspersonen och kvinnan har en nära relation.

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik för 2011 var dessa förutsättningar uppfyllda i 12 903 fall av det totala antalet brott begångna mot kvinnor över 18 år. Könet på gärningspersonen är dock fortfarande inte möjligt att utläsa ur statistiken.

FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor uppmanar Sverige att samla in omfattande statistik uppdelad på kön, ålder och våldstyp samt förhållandet mellan gärningspersonen och brottsoffret när det gäller våld mot kvinnor. I brottsstatistiken bör därför gärningspersonens kön och relation till offret framgå. Regeringen bör därför ge i uppdrag till Rikspolisstyrelsen att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år har misshandlats.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (S)

Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S) och Arhe Hamednaca (S) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstagande av företrädare för Socialdemokraterna i motsvarande frågor i betänkande 2010/11:Ju11. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (MP)

Maria Ferm (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstagande av företrädare för Miljöpartiet i motsvarande frågor i betänkande 2010/11:Ju11. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (SD)

Richard Jomshof (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstagande av företrädare för Sverigedemokraterna i motsvarande frågor i betänkandena 2010/11:Ju11 och 2011/12:JuU14. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 25 (V)

Lena Olsson (V) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstagande av företrädare för Vänsterpartiet i motsvarande frågor i betänkande 2010/11:Ju11. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju363 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över rutinerna då en misstänkt gärningsman blir frisläppt vid en omhåtningsförhandling.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju201 av Lena Olsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnor som tvingats fly från sitt hem ska ha laglig rätt att återvända för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter i skydd av polis.

2012/13:Ju219 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av livsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation.

2012/13:Ju220 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk riskbedömning av våldsverkare i samarbete mellan polis och domstol för att förebygga mord.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fotboja bör övervägas som alternativ till frisläppande i samband med att riskbedömningar görs av gärningsmän.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elektroniska fotbojor ska finnas tillgängliga för snabb leverans över hela landet.

2012/13:Ju225 av Otto von Arnold och Tuve Skånberg (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av avgiften till Brottsofferfonden.

2012/13:Ju229 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för att utkräva skadestånd.

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av s.k. barnahus i varje län eller region.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utökat användande av s.k. fotboja.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn som bevittnat våld i vissa fall ska bli målsägande.

2012/13:Ju291 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge landets kvinnojourer rätt att begära handräckning från polisen.

2012/13:Ju321 av Kent Ekeröth (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system där staten betalar ut utdömda skadestånd till brottsoffret efter att domen vunnit laga kraft och där staten därefter kräver in beloppet från gärningsmannen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda i vilken grad brottsoffer får det utdömda skadeståndet utbetalt.

2012/13:Ju330 av Yvonne Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva möjligheten att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi ska krävas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning.

2012/13:Ju335 av Jessika Vilhelmsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av rättssäkerhet för barn.

2012/13:Ju359 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuella övergrepp mot barn.

2012/13:Ju363 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se över möjligheten att uppmuntra socialtjänsten att finnas närvarande på polisstationer för att stödja unga brottsoffer.

2012/13:Ju364 av Andreas Norlén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av om upprepat och utdraget processande används som ett medel för att trakassera andra, t.ex. en tidigare partner.

2012/13:Ju366 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över hjälpen till anhöriga till brottsoffer.

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S):

48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnahus.
78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hot- och riskanalyser vid hedersproblematik.
80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska förstärka stödet för svenska kvinnor och barn som befinner sig utomlands och drabbas av hedersrelaterat förtryck.

2012/13:Ju379 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att kriminalisera handlingen att utsätta ett barn för att uppleva våld mot en närstående.

2012/13:Ju380 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ge i uppdrag till lämplig myndighet att tillsammans med kommuner ta fram handlingsplaner och manualer för hur det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld ska bedrivas, hur man hanterar akuta situationer när någon riskerar att utsättas, eller redan har utsatts, för detta våld och hur ett stöd och skydd på lång sikt ska kunna tryggas.

2012/13:Ju387 av Anne Marie Brodén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en nollvision för att minska våldet mot kvinnor i Sverige.

2012/13:Ju388 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa brottskadeersättning till poliser.

2012/13:Ju392 av Mattias Karlsson och Julia Kronlid (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge ofödda barn som mot moderns vilja utsätts för våld status som brottsoffer.

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av familjevårdsenheter över hela landet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats och där könet på gärningsmannen och relationen mellan gärningsmannen och offret framgår.

2012/13:Ub281 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en noggrann och övergripande utredning av förekomsten av s.k. hedersmord i Europa bör genomföras i EU:s regi, vilken sedan kan ligga till grund för ett åtgärdsprogram mot den typ av brott mot mänskliga rättigheter som de s.k. hedersmorden innebär.

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkta skyddsmöjligheter för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:Ju202 av Lena Olsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att kvinnor som tvingats fly från sitt hem ska ha rätt att återvända för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter i skydd av polis.

2013/14:Ju205 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta göra en översyn av livsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation.

2013/14:Ju237 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att införa "barnombud" när barn är att betrakta som brottsoffer.

2013/14:Ju261 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utredningen Våld i nära relationer bör ges i uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt de s.k. hederskulturerna som sådana ur bl.a. ett socialantropologiskt och ett historiskt perspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en genomgång och granskning – antingen av en särskild kommission eller som ett särskilt uppdrag av kommissionen Våld i nära relationer – av de brottsutredningar som gjorts när det gäller s.k. balkongflickor eller andra fall där man kunnat misstänka mord i hederns namn.

2013/14:Ju262 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rättsväsendet och psykiatrin ska använda evidensbaserade och välbeprövade riskbedömningsinstrument för att bedöma risken för framtida våld i nära relationer.

EXTRA YRKANDE INFO SAKNAS.*2013/14:Ju271 av Roland Utbult (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbetalning av skadestånd till brottsoffer.

2013/14:Ju283 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att underlätta för brottsutsatta att få ut skadestånd som utdömts i domstol.

2013/14:Ju290 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuella övergrepp mot barn.

2013/14:Ju295 av Carina Ohlsson (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra det olagligt att låta barn uppleva eller bevittna våld.

2013/14:Ju304 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av kunskap om barns rättigheter hos de yrkesgrupper som hanterar barn som utsatts för brott.

2013/14:Ju315 av Jessika Vilhelmsson och Staffan Anger (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målsägande alltid ska informeras om att de har rätt att få ta del av förundersökningen, oberoende av om de har en advokat eller inte.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till brottsoffer.

2013/14:Ju319 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Gunilla Nordgren (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att i förtid påbörja arbetet med att förbättra samverkansmöjligheterna mellan kommuner och myndigheter för att motverka våld i nära relationer.

2013/14:Ju376 av Mattias Karlsson och Julia Kronlid (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge ofödda barn som mot moderns vilja utsätts för våld status som brottsoffer.

2013/14:Ju379 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system där staten betalar ut utdömda skadestånd till brottsoffret efter att domen vunnit laga kraft och där staten därefter kräver in beloppet från gärningsmannen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda i vilken grad brottsoffer får det utdömda skadeståndet utbetalt.

2013/14:Ju412 av Morgan Johansson m.fl. (S):

58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnahus.

97. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hot- och riskanalyser vid hedersproblematik.
99. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska förstärka stödet för svenska kvinnor och barn som befinner sig utomlands och drabbas av hedersrelaterat förtryck.

2013/14:Ju428 av Peter Eriksson (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inom polisen ska tillsättas en haverikommission vid vissa mord.

2013/14:C367 av Fredrik Schulte (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftningen och skadeståndsrätten när det gäller kränkningar av privatlivet.

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta familjevåldsenheter över hela landet.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats.

2013/14:So640 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om adekvat och säkert personskydd för kvinnor och barn utsatta för våld, så att de kan bo kvar i hemmet.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 25

Motion	Motionärer	Yrkanden
25. Motioner som bereds förenklat		
2012/13:Ju225	Otto von Arnold och Tuve Skånberg (båda KD)	
2012/13:Ju229	Tomas Eneroth m.fl. (S)	
2012/13:Ju249	Maria Ferm m.fl. (MP)	38
2012/13:Ju321	Kent Ekeroth (SD)	1 och 2
2012/13:Ju330	Yvonne Andersson (KD)	
2012/13:Ju335	Jessika Vilhelmsson (M)	
2012/13:Ju363	Helena Bouveng (M)	
2012/13:Ju379	Carina Ohlsson m.fl. (S)	2
2012/13:Ju387	Anne Marie Brodén (M)	
2012/13:Ju388	Edward Riedl (M)	
2012/13:Ju392	Mattias Karlsson och Julia Kronlid (båda SD)	
2012/13:So267	Eva Olofsson m.fl. (V)	20
2013/14:Ju237	Billy Gustafsson (S)	
2013/14:Ju271	Roland Utbult (KD)	
2013/14:Ju283	Karin Granbom Ellison (FP)	
2013/14:Ju295	Carina Ohlsson (S)	2
2013/14:Ju315	Jessika Vilhelmsson och Staffan Anger (båda M)	2
2013/14:Ju376	Mattias Karlsson och Julia Kronlid (båda SD)	
2013/14:Ju379	Jimmie Åkesson m.fl. (SD)	1 och 2
2013/14:So249	Eva Olofsson m.fl. (V)	23